

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

VOS-VIRTUAALITYÖPAJA 29.1.
OSASTOPÄÄLLIKKÖ, YLIJOHTAJA
JANI PITKÄNIEMI

Hallitusohjelman kirjaukset uudistuksen tavoitteista ja lähtökohdista

- Kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus **uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia** ja sote-uudistuksen voimaantulon sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta.
- Uudistuksen lähtökohdaksi otetaan tavoite...
 - varmistaa eri kokoisten kuntien edellytykset järjestää lakisääteiset peruspalvelut kaikkialla Suomessa
 - ottaa huomioon muuttotappiokuntien tarpeet ja eri alueiden demografisen kehityksen sekä
 - vahvistaa kasvavien kuntien ja kaupunkien edellytykset investoida kasvuun ja hoitaa sosiaalisia ongelmia.
- Uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti siten, että se **ei lisää julkisia menoja**.
 - Julkisen talouden suunnitelmassa määritetään kuntien valtionrahoituksen taso kehyskaudelle

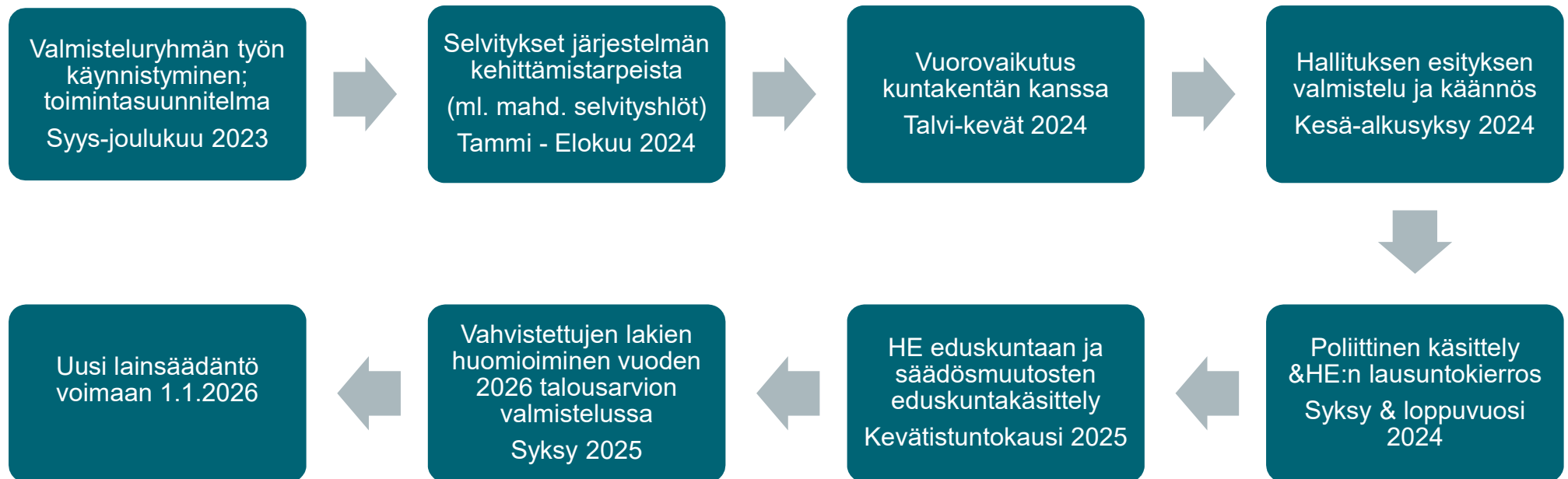
Muut hallitusohjelmakirjaukset uudistukseen liittyen

- Osana uudistusta arvioidaan verotulojen tasauksen piirissä olevien verojen tarkoituksenmukaisuutta ja tasauksen tasoa. Samalla tarkastellaan tasauksen piirissä olevien verojen määrää ja tasauksen suuruutta.
- Hallitus seuraa tarkoin kunkin kunnan mahdollisuuksia selviytyä kasvavista palvelukysynnästä ja -kustannuksista erityisesti varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa, ja reagoi niihin. Lisäksi vahvistetaan erityisesti kuntien ja kaupunkien investointikykyä.
- Hallitus pyrkii kaventamaan kuntien nimellisten ja efektiivisten veroprosenttien välistä eroa.
- Lisäksi arvioidaan mahdollisuutta tehdä valtionosuusjärjestelmään määräaikainen korjaus niin, että minkään kunnan valtionosuuksien maksatus ei ole negatiivinen.
- Hallitus huolehtii, että kunnille siirtymässä olevien TE-palvelujen rahoitus, ohjausjärjestelmä ja asiakaspalvelun lainsäädäntö turvaavat kuntien todelliset mahdollisuudet onnistua kohtaantongelmien ratkaisemisessa kannustinjärjestelmän edellyttämällä tavalla.
 - TE-palveluiden rahoitusmallia tarkistetaan niin, että se kannustaa aktiiviseen työllisyydenhoitoon oikeudenmukaisilla resursseilla.

Työn organisointi

- Työtä varten on asetettu **valmisteluryhmä** jonka toimikausi on 31.8.2023 – 31.12.2025
 - Työryhmän puheenjohtaja ja sihteeri valtiovarainministeriöstä
 - Jäseninä mukana VM, OKM, TEM, STM ja Suomen Kuntaliitto
 - Valmisteluryhmä voi tarpeen mukaan perustaa valmistelujaostoja sekä kuulla muita asiantuntijoita työskentelyn edellyttämällä tavalla.
- Hankkeen poliittisesta johtamisesta vastaa *Yhteiskunnan uudistamisen ministerityöryhmä*, jonka tukena toimii *valtiosihteeriryhmä*
 - Valmisteluryhmä raportoi työstään valtiosihteeriryhmälle
- Valmisteluryhmän tehtävänä on arvioida kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän **kehittämistarpeita** suhteessa kuntien tehtäviin ja toimintaympäristön muutokseen, arvioida eri **ratkaisuvaihtoehtoja** ja niiden vaikutuksia taustaselvityksiin perustuen sekä laatia **hallituksen esitysluonnos** järjestelmän muutostarpeista.
- Hankkeelle asetetaan mahdollisesti myöhemmin myös selvityshenkilö/selvitysryhmä.
- Valmistelussa käydään säännöllistä **vuoropuhelua kuntien ja kaupunkien kanssa.**

Valmistelutyön aikataulutus

Valmistelutyöryhmä kokoontuu säännöllisesti n. kerran kk ja tarvittaessa useammin.

Valtionosuusuudistuksen toimintasuunnitelma

- Kevään 2024 aikana **kuullaan laajasti kuntia ja muita sidosryhmiä** työpajan ja erillisten vuorovaikutustapaamisten kautta sekä kootaan tietopohjaa ja tehdään esimerkkilaskelmia
 - Käynnistetään tutkimushankkeita ja erilaisia selvityksiä valtionosuusjärjestelmän kehittämiseksi
 - Tavoitteena työryhmän alustava virkaesitys valtionosuusjärjestelmästä ”ennen kesälomia” ja lopullinen ehdotus poliittiseen linjaukseen loppukesästä/alkusyksystä
- Kesään ja syksyyn 2024 ajoittuu **hallituksen esityksen valmistelu** sekä syksyyn **poliittisten näkemysten yhteensovitus** hallituksen esitykseksi
- Valmistelutyöryhmä kokoontunut toistaiseksi neljä kertaa
 - Keskusteltu mm. tulopohjan tasauksen kehittämisestä, sote-tasauksista ja verotukseen liittyvistä näkökohdista sekä yleisemmällä tasolla mm. järjestelmän kannustavuudesta
 - vielä ei ole linjattu mitään

Valtionosuusjärjestelmän kehittämisessä huomioitavia asiakokonaisuuksia (1)

ULKOPUOLISET SELVITYKSET:

- Ikärakennepainojen tarkistaminen kunnille jäävien valtionosuustehtävien kustannusrakennetta vastaavaksi (VATT)
 - Tutkimuksessa mukana myös muiden laskennallisten määräytymistekijöiden painot
 - Alustavat tulokset saatavilla toukokuussa, lopulliset elokuussa
- Kasvavien kuntien ja kaupunkien erityispiirteet: Edellytykset investoida kasvuun, sosiaalisten ongelmien hoitaminen
- Muuttotappiokuntien tarpeiden huomioiminen
- Eri alueiden demografinen kehitys
- Saavutettavuuskriteerien yhteensovittaminen (TK)

Tiukka aikataulu ei mahdollista erityisen laajojen tai useiden selvityshankkeiden toteuttamista.

Valtionosuusjärjestelmän kehittämisessä huomioitavia asiakokonaisuuksia (2)

VIRKATYÖNÄ TEHTÄVÄT SELVITYKSET:

- Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus
- Sote-uudistuksen tasausmenettelyt
- TE-uudistuksen rahoitusmallin kehittämistarpeet
- Negatiiviset valtionosuudet
- Verotukseen tehtävät tarkastelut
- Perustoimeentulotuen kuntien rahoitusosuuden tarkastelu
- *Valmistelutyössä huomioidaan myös saaristolain uudistamishanke (MMM) ja hyte-kertoimen kehittämistyö (STM) sekä mahdollisuuksien mukaan OKM:n vastuulla valmisteltavia toisen asteen koulutuksen uudistuksia*

Uudistuksen haasteita ja rajoituksia

- Aikataulu on tiukka sekä tutkimushankkeiden että hallituksen esityksen valmistelutyön näkökulmasta
- Uudistus toteutetaan julkisen talouden näkökulmasta kustannusneutraalisti valtion ja kuntien välillä
- Sote-uudistuksen toistaiseksi pysyvät tasauselementit ovat merkittävä osa järjestelmää
 - Mitä näille voidaan tehdä ja millä aikavälillä?
- TE-uudistuksen rahoitusmallia koskevat hallitusohjelman kirjaukset
 - TE-uudistus astuu voimaan vuonna 2025, valtionosuusuudistus vuotta myöhemmin
 - TE-uudistuksen rahoitusmallin toimivuudesta ei ole vielä kokemuksia
- Kuntien eriytyminen ja sote-uudistuksen ”viivästymisen vuosikymmenellä” haasteellisimmat asia vos-uudistuksen toteutuksen kannalta

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Ollaan yhteydessä!

JANI.PITKANIEMI@GOV.FI

@JANIPITKANIEMI